

Politidirektoratet

Deres referanse

Vår referanse
2001300392-2

Dato
15.05.2013

**HØRINGSSVAR OM ENDRINGER I STRAFFELOVEN 1902 OG
STRAFFELOVEN 2005 (PERSONFORFØLGELSE, VOLDTEKT OG ANDRE
SEKSUELLE OVERGREP, FORMIDLING AV PROSTITUSJON,
FORBEREDELSE TIL TVANGSEKTESKAP, FORELDELSESREGLER MV.) –
INNSPILL TIL HØRINGSUTTALELSE**

1. Innledning

Det vises til Politidirektoratets e-postmelding av 15. mars d.å. vedlagt Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 8. februar s.å.

Vi gir herved vår høringsuttalelse.

Det er naturlig å konsentrere oppmerksomheten i vår uttalelse om punkter hvor vi har innvendinger eller forslag til endringer, eller hvor departementet har bedt om høringsinstansenes syn.

For enkelhets skyld kommenterer vi kun forslagene til endringer i straffeloven 1902 – ikke de korresponderende endringene i straffeloven 2005.

2. Til punkt 3 – «Personforfølgelse ('stalking')»

Vi mener at det er mest naturlig at personforfølgelse tildeles et eget straffebud, slik departementet foreslår på side 21, og kan slutte oss til den begrunnelse som der er gitt. Videre er vi av den oppfatning at lovforslaget har fått en hensiktsmessig utforming. Konsekvensen av å innføre en ny paragraf § 227a i straffeloven 1902 med den ordlyd departementet har foreslått, er at forholdet – i motsetning til forslaget til endring av § 390a – vil være undergitt ubetinget offentlig påtale. Denne forskjellen er ikke kommentert av departementet, og det fremstår derfor som uklart hvilke påtaleregler departementet ser for seg med hensyn til personforfølgelse. Etter vårt syn er

personforfølgelse en så vidt alvorlig straffbar handling – hvilket også den foreslåtte strafferammen på fire år indikerer – at den bør være undergitt ubetinget offentlig påtale.

3. Til punkt 4 – «Utforming av gjerningsbeskrivelsen i voldtektsbestemmelsen»

3.1 Spørsmålet om seksuell omgang uten samtykke skal tas inn i voldtektsbestemmelsen

Etter vårt syn bør gjerningsbeskrivelsen i voldtektsbestemmelsen endres for å fange opp seksuell omgang uten samtykke, uaktet den foreslåtte endringen av straffeloven § 192 første ledd bokstav b (jf. nedenfor under punkt 3.2).

Vi er enige i departementets forslag om å tilføye en ny bokstav d i straffeloven § 192 første ledd som rammer den som «på annen måte har seksuell omgang med noen som ikke har samtykket i det».

Vårt standpunkt begrunnes med at det – satt på spissen – kan bero på tilfældigheter om det er mulig å føre tilstrekkelig bevis for voldtekt, eller om det «kun» er mulig å ta ut tiltale for seksuell handling uten samtykke. Konsekvensen av en subsumsjonsendring er som kjent svært dramatisk, idet strafferammen for voldtekt er ti ganger høyere enn for seksuell handling uten samtykke. Nylig aktorerte en av våre politiadvokater en sak hvor dette var tilfelle. I den aktuelle saken hadde tiltalte ført en finger inn i fornærmedes skjede for å kontrollere om hun hadde menstruasjon. Rett forut for dette hadde han utøvet vold mot henne, slik at hun var nokså «satt ut». Handlingen ble klart begått uten samtykke fra fornærmede, men det kunne ikke føres tilstrekkelig bevis for at tiltalte skaffet seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd, eller at fornærmede var ute av stand til å motsette seg handlingen. Resultatet ble at tiltalte – på bakgrunn av at han forsettlig hadde foretatt seksuell omgang – ble tiltalt for å ha foretatt seksuell handling. For en handling som lå så vidt nært opp til voldtekt, fremstod det som helt urimelig at en var henvist til å basere straffutmålingen på en strafferamme som var så lav som en tiendedel av strafferammen for voldtekt.

3.2 Spørsmålet om endring av straffeloven § 192 første ledd bokstav b

Vi er enige i departementets forslag til endring av straffeloven § 192 første ledd bokstav b, og kan også slutte oss til den begrunnelse som er gitt.

3.3 Spørsmålet om det er behov for en straffebestemmelse som rammer den som på annen måte enn ved vold eller truende atferd får noen til å ha ufrivillig seksuell omgang med hverandre

Etter vårt syn er det – av hensyn til konvensjonsforpliktelsen – behov for en straffebestemmelse som rammer den som på annen måte enn ved vold eller truende atferd får noen til å ha ufrivillig seksuell omgang med hverandre.

Som departementet påpeker, må det antas at straffeloven § 192 første ledd bokstav c og medvirkningsansvaret for voldtekt dekker de fleste tilfeller der gjerningspersonen får personer til å ha seksuell omgang med hverandre mot sin vilje. Videre tror vi at departementet har rett i dets antagelse om at den straffbare handlingen – utenom de tilfeller der det benyttes vold eller truende atferd – er mest aktuell i tilfeller der gjerningspersonen har en slags styrkeposisjon overfor de fornærmede. Det fremstår da som mest naturlig at den nye bestemmelsen reguleres i §§ 193 og 194.

4. Til punkt 5 («Forberedelse til tvangsekteskap»)

Vi er enige i departementets forslag om å innføre en straffebestemmelse som rammer det å forlede noen til å reise til utlandet, og hvor handlingen skjer med forsett om at personen der skal bli tvunget til å inngå ekteskap.

Etter vårt syn bør det ikke være et vilkår for straff at fornærmede er forledet med hensyn til reisens formål. Bestemmelsen bør også ramme tilfeller der fornærmede er klar over at formålet med reisen er ekteskapsinngåelse.

Vårt standpunkt begrunnes med at fornærmede i slike saker regelmessig må antas å være under et ikke ubetydelig press fra gjerningspersonen(e), og derfor – i verste fall – ute av stand til å avverge reisen på egenhånd. Fornærmede som har kjennskap til reisens formål bør av denne grunn være omfattet av det strafferettslige vernet mot tvangsekteskap.

5. Til punkt 6 («Formidling av prostitusjon»)

Vi er enige i forslaget om å endre straffeloven § 202 slik at bestemmelsen rammer alle typer formidling av prostitusjon, herunder publisering av prostitusjonsannonser. Videre er vi av den oppfatning at dette bør skje ved opphevelse av vilkåret om at kunngjøringen er «utvetydig», og ved at begrepet «offentlig kunngjøring» byttes ut med «offentliggjør», slik departementet har foreslått.

Etter vårt syn bør strafferammen heves, både for å danne grunnlag for et strengere straffenivå, og for at det skal være adgang til å foreta pågripelser i slike saker.

6. Til punkt 8 («Seksuelle overgrep mot barn under 14 år»)

6.1 Seksuell omgang mellom to fornærmede

Vi er enige i forslaget om å endre straffeloven § 195 slik at den klart rammer det å forlede to mindreårige til å ha seksuell omgang med hverandre. Etter vårt syn bør alternativet også gjelde for seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år. Grunnen til dette er at forledelseselementet er straffverdig også når de fornærmede er over 14 år.

6.2 Gjeninnføring av barnets alder som objektivt straffbarhetsvilkår i saker om seksuelle overgrep

Etter vår oppfatning bør barnets alder gjeninnføres som objektivt straffbarhetsvilkår. Vi viser i den forbindelse til at en slik løsning gir sterkest beskyttelse av barn, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) side 259. Etter barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1 skal som kjent barnets beste være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn, herunder lovvedtak.

Når det gjelder departementets forespørsel vedrørende eventuell praksisendring som følge av plenumsdommen, kjenner ikke vi til om det innfortolkede aktsomhetskravet har ført til frifinnelse, endret subsumsjon eller bevisførsel som har vært belastende for fornærmede.

7. Til punkt 4 («Foreldelse»)

7.1 Spørsmålet om straffansvar for drap bør være unntatt fra foreldelse

Etter vårt syn bør straffansvar for drap være unntatt fra foreldelse. Å frarøve noen livet er svært alvorlig og en krenkelse av den grunnleggende retten til liv, med mindre

drapshandlingen er en åpenbar nødvergehandling. Vi kan ikke se at hensynet til at bevis svekkes med tiden, tilsier den motsatte løsning. Etter hvert som tiden går er det alltid en risiko for at bevis svekkes, og det gjelder bevis så vel til tiltaltes gunst som ugunst. Bevistvil vil imidlertid her – som ellers – komme tiltalte til gode. En kan derfor ikke se at et unntak fra foreldelse kan true tiltaltes rettsikkerhet nevneverdig. Belastningen ved at saken foreldes må dessuten antas å være større for de etterlatte enn belastningen ved at saken ender med henleggelse eller frifinnelse.

Vi ser ingen grunn til å innføre egne foreldelsesregler for unge lovbrøyttere. Et drap er et drap uavhengig av gjerningspersonens alder.

7.2 Spørsmålet om straffansvar for seksuelle overgrep mot barn bør foreldes

Vi er av den oppfatning at det kan være behov for et unntak fra foreldelse også for seksuelle overgrep mot barn. Vi kan ikke se at hensynet til at bevis svekkes med tiden, tilsier den motsatte løsning. Etter hvert som tiden går er det alltid en risiko for at bevis svekkes, og det gjelder bevis så vel til tiltaltes gunst som ugunst. Bevistvil vil imidlertid her – som ellers – komme tiltalte til gode. En kan derfor ikke se at et unntak kan true tiltaltes rettsikkerhet nevneverdig. Belastningen ved at saken foreldes må dessuten antas å være større for fornærmede enn belastningen ved at saken ender med henleggelse eller frifinnelse.

Departementets avgrensning av straffebud som reglene skal gjelde for, synes hensiktsmessig.

Vi ser ingen grunn til å innføre egne foreldelsesregler for unge lovbrøyttere. Seksuelle overgrep mot barn kan medføre formidable skadevirkninger for barna uaktet gjerningspersonens alder.

Det er foreslått unntak for foreldelse for straffbare handlinger som er svært alvorlige for ofrene, straffbare handlinger som kan påføre mennesker langvarig og alvorlig redusert livskvalitet. Det kan tenkes at unntak fra foreldelse burde omfatte flere typer straffbare handlinger hvor mennesker får ødelagt sine liv, som følge av gjerningspersoners handlinger.

7.3 Spørsmålet om utskutt foreldelsesfrist i saker om vold i nære relasjoner

Vi stiller oss positive til forslaget om innføring av utskutt foreldelsesfrist i saker om vold i nære relasjoner.

7.4 Spørsmålet om utskutt foreldelsesfrist i saker om tvangsekteskap

Vi støtter forslaget om innføring av utskutt foreldelsesfrist i saker om tvangsekteskap.

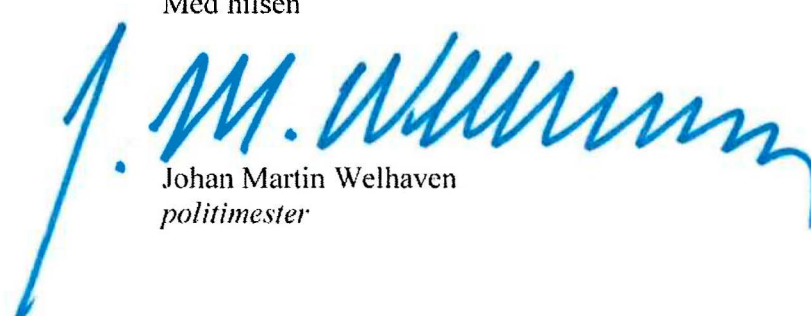
7.5 Spørsmålet om utskutt foreldelsesfrist i saker om tvangsabort og tvangssterilisering

Vi kan – i likhet med departementet – ikke se at det er behov for utvidet eller utskutt foreldelsesfrist i saker vedrørende tvangsabort og tvangssterilisering.

8. Til punkt 11 («Advokat som skal vareta interessene til drepte barn»)

Vi støtter forslaget om å innføre en ordning med rett til advokat for drepte barn, og av det omfang som departementet har foreslått.

Med hilsen

Johan Martin Welhaven
politimester

Saksbehandler:
Johan Petter Bærland
politiadvokat